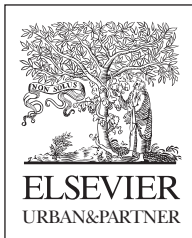

Basic and Clinical Science Course
Część 4

Patologia narządu wzroku i guzy wewnątrzgałkowe

Wydanie I polskie
pod redakcją
Marii Starzyckiej

Wydawnictwo Medyczne
Urban & Partner
Wrocław

Spis treści

Przedmowa	XV
Przedmowa do wydania polskiego serii BCSC	XVII
Przedmowa do wydania polskiego tomu 4 BCSC	XIX
Cele części 4 BCSC	1
Wstęp do części 4 BCSC	3
Rys historyczny: historia badań nad patologią narządu wzroku	5
Część 1. Patologia narządu wzroku	9
I. Wstęp do części 1	11
Struktura	11
Anatomia	12
Proces chorobowy	12
Rozpoznanie wstępne	17
Rozpoznanie różnicowe	17
II. Gojenie ran	19
Wiadomości ogólne	19
Procesy gojenia w poszczególnych tkankach oka	19
Rogówka	19
Twardówka	22
Rąbek rogówki	22
Błona naczyniowa	23
Soczewka	24
Siatkówka	24
Ciało szkliste	25
Powieki, oczodół i narząd łzowy	25
Histologicznych obraz następstw urazów oka	25
III. Przygotowanie materiału do badania histopatologicznego	31
Współpraca patologa i klinicysty	31
Opis makroskopowy	32
Prześwietlenie gałki ocznej	32
Metody pobierania gałki ocznej	33
Obróbka i barwienie materiału	35
Utrwalanie	35
Obróbka materiału	35
Barwienie tkanek	35
IV. Specjalne metody badawcze	39
Metody immunohistochemiczne	39

Cytometria przepływową, patologia molekularna, mikroskopia elektronowa	40
Cytometria przepływową	40
Patologia molekularna	41
Mikroskopia elektronowa	42
Techniki specjalne	42
Biopsja aspiracyjna cienkoigłowa (BAC)	42
Technika skrawków mrożonych	43
V. Spojówka	45
Anatomia	45
Wrodzone anomalie	45
<i>Choristoma</i>	45
<i>Hamartoma</i> (odpryskowiak)	46
Zapalenia	47
Brodawkowe lub grudkowe zapalenie spojówek	47
Infekcyjne zapalenia spojówek	49
Nieinfekcyjne zapalenia spojówek	51
Zwyrodnienia	51
Tłuszczak i skrzydlik	51
Złogi amyloidu	52
Nowotwory	52
Zmiany nabłonkowe	52
Zmiany podnabłonkowe	56
Zmiany melanocytarne	58
VI. Rogówka	63
Anatomia	63
Wrodzone anomalie	64
Wrodzona dziedziczna dystrofia śródbłonka (CHED)	64
Skórzak – dermoid	65
Tylony stożek rogówki	65
<i>Sclerocornea</i>	66
Wrodzony garbiak rogówki	67
Zapalenia	67
Infekcyjne	67
Nieinfekcyjne	69
Zwyrodnienia i dystrofie	69
Zwyrodnienia	69
Dystrofie	73
Złogi barwnika	76
Nowotwory	78
VII. Przednia komora i utkanie beleczkowe	79
Anatomia	79
Beleczki i śródbłonek	79
Wrodzone anomalie	80

Zwyrodnienia	81
Zespół śródłonkowy tęczęwkowo-rogówkowy	81
Wtórna jaskra spowodowana patologicznym materiałem w utkaniu beleczkowym	82
Nowotwory	86
VIII. Twardówka	89
Anatomia	89
Nadtwardówka	89
Zrąb	89
Błaszka ciemna (<i>lamina fusca</i>)	90
Wrodzone anomalie	90
Odpryskowiaki (<i>choristomas</i>)	90
Małocze (<i>nanophthalmos</i>)	91
Zapalenia	91
Zapalenie nadtwardówki (<i>episcleritis</i>)	91
Zapalenie twardówki	91
Zwyrodnienia	93
Nowotwory	93
IX. Soczewka	95
Anatomia	95
Torebka	95
Nabłonek	95
Kora i jądro	96
Obwódka rzęskowa	96
Wrodzone anomalie	96
Przemieszczenie soczewki (<i>ectopia lentis</i>)	96
Zaćma wrodzona	97
Zapalenia	98
Fakoantygennowe <i>endophthalmitis</i>	98
Jaskra fakolityczna	98
<i>Endophthalmitis</i> wywołane przez <i>Propionibacterium acnes</i>	99
Zwyrodnienia	100
Zaćma i inne nieprawidłowości	100
Nowotwory i zaćma w chorobach układowych	105
Soczewki wewnętrzne	105
X. Ciało szkliste	107
Anatomia	107
Wrodzone anomalie	108
Przetwale hiperplastyczne pierwotne ciało szkliste (PHPV)	108
Brodawka Bergmeistera	109
Plamka Mittendorfa	109
Okołotarczowe pętle naczyniowe	109
Torbiele ciała szklanego	109

Zapalenia	109
Zwyrodnienia	110
Rozwodnienie (<i>syneresis</i>) i starzenie się	110
Krwotok	110
<i>Asteroid hyalosis</i> – ciała gwiazdziste w ciele szklistym	112
Amyloidoza ciała szklistego	112
Tylne odłączenie ciała szklistego	113
Przedarciowe odwarstwienie siatkówki i proliferacyjna witreoretinopatia	114
Otwory płamki	115
Nowotwory	116
Chłoniak wewnątrzgałkowy	116
XI. Siatkówka i nabłonek barwnikowy siatkówki	119
Anatomia	119
Nabłonek barwnikowy siatkówki	119
Siatkówka	120
Wrodzone anomalie	121
Bielactwo	121
Włókna rdzenne	123
Nieprawidłowości naczyniowe	123
Wrodzony przerost RPE (CHRPE)	124
Zapalenia	125
Infekcyjne	125
Nieinfekcyjne	127
Zwyrodnienia	128
Typowe i siateczkowate obwodowe zwyrodnienie drobnotorbielowate	128
Typowe i siateczkowate zwyrodnieniowe rozwarstwienie siatkówki	129
Zwyrodnienie kraciaste	129
Zwyrodnienie typu kamieni brukowych	130
Niedokrwienie	130
Swoiste niedokrwienne schorzenia siatkówki	136
Retinopatia cukrzycowa	139
Retinopatia wcześniaków	140
Zwyrodnienie płamki związane z wiekiem	141
Uogólnione zwyrodnienie naczyniówkowo-siatkówkowe	144
Nowotwory	144
Siatkówczak	144
Nabłoniak rdzeniowy	149
Gruczolak Fuchsa	151
Złożony <i>hamartoma</i> siatkówki i RPE	151
Inne nowotwory siatkówki	151
Gruczolaki i gruczolakoraki RPE	151
XII. Błona naczyniowa	153
Anatomia	153
Tęczówka	153

Ciało rzęskowe	154
Naczyniówka	154
Wrodzone anomalie	154
Wrodzony brak tęczówki	155
<i>Koloboma</i>	156
Zapalenia	156
Infekcyjne	156
Nieinfekcyjne	156
Zwyrodnienia	159
Neowaskularyzacja tęczówki (<i>rubeosis iridis</i>)	159
Zeszklwienie ciała rzęskowego	160
Neowaskularyzacja naczyniówkowa	160
Nowotwory	161
Tęczówka	161
Naczyniówka i ciało rzęskowe	163
Nowotwory przerzutowe	167
Inne nowotwory błony naczyniowej	169
Urazy	170
XIII. Powieki	173
Anatomia	173
Wrodzone anomalie	175
Wrodzona dwurzędowość rzęs (<i>distichiasis</i>)	175
<i>Choristoma</i> związane z fakomatozami	175
Torbiel dermoidalna	176
Stany zapalne	176
Infekcyjne	176
Nieinfekcyjne	177
Zmiany zwyrodnieniowe	178
Kępkę żółte (<i>xanthelasma</i>)	178
Amyloid	178
Nowotwory	180
Nowotwory naskórkowe	180
Nowotwory skóry	186
Nowotwory wywodzące się z przydatków	187
Nowotwory wywodzące się z melanocytów	187
XIV. Oczodół	193
Anatomia	193
Część kostna oczodołu i tkanki miękkie	193
Wrodzone anomalie	194
Dermoid i inne cysty nabłonkowe	194
Stany zapalne	194
Infekcyjne	194
Nieinfekcyjne	195
Zmiany zwyrodnieniowe	197
Amyloid	197

Nowotwory	198
Nowotwory gruczołu łzowego	198
Zmiany limfoproliferacyjne	200
Guzy naczyniowe	203
Guzy z różnicowaniem mięśniowym	204
Guzy wywodzące się z tkanki łącznej	206
Guzy osłonek nerwowych	207
Guzy tkanki tłuszczowej	207
Nowotwory przerzutowe	208
XV. Nerw wzrokowy	209
Anatomia	209
Wrodzone anomalie	210
Dołek rozwojowy	210
<i>Koloboma</i>	211
Stany zapalne	211
Infekcyjne	211
Nieinfekcyjne	211
Zmiany zwyrodnieniowe	212
Zanik nerwu wzrokowego	212
Druzy	213
Nowotwory	214
<i>Melanocytoma</i>	214
Glejaki	214
Oponiaki	216
Część 2. Guzy wewnątrzgałkowe: aspekty kliniczne	219
XVI. Wstęp do części 2	221
XVII. Guzy melanocytarne	223
Znamię barwnikowe tęczówki	223
Znamię barwnikowe ciała rzęskowego lub naczyniówki	224
<i>Melanocytoma</i> ciała rzęskowego lub naczyniówki	226
Czerniak tęczówki	226
Czerniak ciała rzęskowego lub naczyniówki	232
Badania diagnostyczne	234
Dylematy diagnostyczne	239
Rozpoznanie różnicowe	240
Klasyfikacja	244
Ocena przerzutów	245
Leczenie	247
Rokowanie	251
Gruczolak (<i>adenoma</i>) i gruczolakorak (<i>adenocarcinoma</i>)	254
Nabyta hiperplazja nabłonka barwnikowego	255
Złożony <i>hamartoma</i>	255

XVIII. Guzy naczyniowe	257
Naczyniaki	257
Naczyniak naczyniówki	257
Naczyniak włósniczkowy siatkówki (<i>haemangioblastoma</i>)	260
Naczyniak jamisty siatkówki	261
Malformacje tętniczo-żylne	263
XIX. Siatkówczak (<i>retinoblastoma</i>)	265
Poradnictwo genetyczne	265
Ocena diagnostyczna	267
Badanie kliniczne	269
Rozpoznanie różnicowe	270
Klasyfikacja	272
Choroby związane z siatkówczakiem	274
<i>Retinocytoma</i>	274
Trójstronny siatkówczak	275
Leczenie	275
Wyłuszczenie gałki ocznej (<i>enucleatio</i>)	275
Chemiodukcja połączona z miejscowym zniszczeniem guza	276
Fotokoagulacja i hipertermia	277
Krioterapia	277
Napromienianie wiązką zewnętrzną	277
Brachyterapia	278
Samoistna regresja siatkówczaka	279
Rokowanie	279
XX. Wtórne nowotwory gałki ocznej	283
Przerzut raka	283
Pierwotne ogniska nowotworów	283
Mechanizm powstawania przerzutów w gałce ocznej	285
Ocena kliniczna	285
Badania dodatkowe	287
Inne czynniki diagnostyczne	289
Leczenie	291
Rokowanie	291
Bezpośredni rozrost guza do wnętrza gałki ocznej	292
XXI. Chłoniaki	293
Chłoniak złośliwy	293
Ocena kliniczna	293
Badania histopatologiczne	294
Leczenie	295
Rokowanie	295
Nacieki limfoidalny błony naczyniowej	295
Ocena kliniczna	296

Badania patologiczne	296
Leczenie	296
Rokowanie	296
XXII. Objawy oczne białaczki	299
XXIII. Rzadkie nowotwory	301
Nabłoniak rdzeniowy (<i>medulloepithelioma</i>)	301
Mięśniak gładkokomórkowy (<i>leiomyoma</i>), nerwiak osłonkowy (<i>neurilemmoma</i>) i włókniakonerwiak (<i>neurofibroma</i>)	301
Dodatek: Definicje oraz klasyfikacje nowotworów gałki ocznej American Joint Committee on Cancer	303
Rak spojówki	305
Czerniak złośliwy spojówki	306
Siatkówczak płodowy	307
Czerniak złośliwy błony naczyniowej	309
Rak powiek	311
Rak gruczołu łzowego	312
Mięsak oczodołu	313
Teksty źródłowe	314
Dodatkowe materiały akademickie	315
Formularz uzyskiwania punktów	316
Odpowiedzi czytelnika	317
Formularz podsumowujący sekcję	318
Ocena sekcji	319
Pytania kontrolne	320
Odpowiedzi	328
Skorowidz	333

Skorowidz

A

Acanthamoeba 68–69
acantosis nigricans 181
adenoma pleomorphicum 198–199
agenezja tęczówki 97, **155**
AIDS 126
AJCC klasyfikacja nowotworów gałki
  ocznej 305–313
akantoliza 175
akantozja 175, 182, 184
albinizm 121–123
albinoidyzm 123
AMD (*age-related macular degeneration*)
  141–144, 161, 225, 240–241
amiodaron 73
amioid, złogi 75, 113, **178–180**,
  197–198
amyloidoza 54, **178–180**
  – ciała szklistego 112–113
  – oczodołu 197–198
angiografia fluoresceinowa 139, 225,
  257, 261–262
  – czerniak naczyńiówki **236–237**
angiomatosis encephalofacialis 257
aniridia 97, **155**
anomalia Axenfelda 80–81
  – Petersa 97
  – Riegera 81
ARN (*acute retinal necrosis*) 109, **125–126**
Aspergillus 68, 127, 176, 195
aspergiloza 176
asteroid hyalosis 112
astrocytoma nerwu wzrokowego 215
atrofia gałki ocznej 29–30
  – nerwu wzrokowego 212–213
  – siatkówki 132–133, 140
  – tęczówki postępujący 81
Avellino dystrofia 75
Axenfelda nerw 90
Axenfelda-Riegera zespół 80–81

B

BAC 42–43
badanie COMS 251–254
  – histopatologiczne 31–37
  – perymetryczne 238
barwienie 35–37
barwnik, złogi 76–78
bazofil 13–14
beleccki 79–80

Bergmeistera brodawka 109
Berlina obrzęk 29
białaczką, objawy oczne 299–300
  – tęczówki 228, 231
białko wiążące retinoid międzyrecep-
  torowe 145
bielactwo 121–123
biopsja aspiracyjna cienkoigłowa 42–43
birdshot retinochoroidopatia 127
blastomikoza 176
blaszka ciemna 90
blizna glejowa nerwu wzrokowego 211
  – – siatkówki 24
  – naczyńiówkowo-siatkówkowa 127, 129
błona Bowmana 22, 64
  – Brucha 24, 27
  – Descemeta 21–22, 27, 64, 66
  – naczyńiowa, chłoniak 171, **295–297**
  – – czerniak **163–167**, 226, **232–254**
  – – – klasyfikacja AJCC 309–310
  – – gojenie ran 23–24
  – – naczyniak 257–260
  – – neowaskularyzacja 143–144, 160–161
  – – nowotwory 161–170
  – – pęknięcie 28
  – – szczelina 97, **156**
  – – uraz 170–171
  – – USG 236–238, 257–258
  – – zapalenie 109, **156–159**
  – – – ogniskowe ziarninujące 28–29
  – – znamię 163
  – – – barwnikowe 224–226
  – – zwyrodnienie 159–161
  – przedsiatkówkowa 116
  – rzekoma 47
  – siatkówki graniczna wewnętrzna 107
borderline proliferacja 16–17
Borrelia burgdorferi 69
Bowmana błona 22, 64
ból oka 68
BRAO (*branch retinal artery occlusion*)
  137–139
brodawczak płaskonabłonkowy 52–54
brodawka Bergmeistera 109
  – łojotokowa 180–182
brodawczak 177
brodawczakowatość 175
Brucha błona 24, 27
Brushfielda plamka 228–230
button 68

C

Callendera klasyfikacja 164–165
Candida 68, 127
capillary haemangioma 186
 CAR (*carcinoma associated retinopathy*) 127
carcinoma in situ rogówki 78
 Carneya zespół 180
cataracta 26–27, 70, 97–98, **100–105**
cellulitis 176–177
chalasion 177–178
 Chandlera zespół 81
 CHED (*congenital hereditary endothelial dystrophy*) 64–65
 Chédiaka-Higashiego zespół 123
Chlamydia 49–50
 chłoniak 293–297
 – naczyńiówki 171, **295–297**
 – oczodołu 200–202
 – spojówki 57–58
 – wewnątrzgałkowy 116–117
chondroma 207
chorioretinitis sclopetaria 170
choristoma 12, **46–47**, 90, **175**
 choroba Coatsa **123–125**, 160, **270**, **272**
 – Crouzona 97
 – Ealesa 127
 – Erdheima-Chestera 180
 – Fabry’ego 105
 – Gravesa 195–196
 – von Hippa 260
 – Hodgkina 201
 – Recklinghausena 207
choroidal osteoma 169–170
 CHRPE (*congenital hypertrophy of the RPE*) **124–126**, 225, 241–243
 chrzestniak 207
 ciałko asteroidalne 159
 – cytoidalne 132–133
 – gwiaździste ciała szkliste 112
 – Russela 15–16, 56–57
 – Schaumanna 159
 ciało obce rogówki 69
 – rzęskowe, budowa 154–155
 – – czerniak 86–87, **163–167**, 226, **232–254**
 – – gruczolak 254–255
 – – nowotwory 163–167
 – – zeszkliwienie 160
 – – znamię barwnikowe 224–226
 – szkliste 107–117
 – – gojenie ran 25
 – – pierwotne przetrwałe hiperplastyczne 271

cień komórek 110–111, 117
 CIN (*conjunctival intraepithelial neoplasia*) 55
 CIS (*carcinoma in situ*) 55
 CME (*cystoid macular edema*) 121
 CMV 109, **125–127**
 CNV 143–144
 Coatsa choroba **123–125**, 160, **270**, **272**
 Cogana dystrofia mikrotorbielowata 74
 Cogana-Reese’a zespół 81, 229
collar-button 164, 167–168
 COMS 251–254
corneal buttons 71
cornu cutaneum 181–182
 CRAO (*central retinal artery occlusions*) 136–137
 Crouzona choroba 97
 CRVO (*central retinal vein occlusion*) 137–139
Cryptococcus neoformans 127
 cukrzyca 105, 139–140
cyclodialysis 25–26, 84
 cyklodializa 25–26, 84
cylindroma 199–200
cysticercosis 195
cystis epidermalis 194
 cytologia złuszczeniowa 51
 cytomegalia 109, **125–127**
 cytometria przepływowa 40–41
 czerniak ciała rzęskowego 86–87, **163–167**, 226, **232–254**
 – naczyńiówki **163–167**, 226, **232–254**
 – – klasyfikacja AJCC 309–310
 – powiek 191–192
 – rzekomy 239–240
 – spojówki 60–61
 – – klasyfikacja AJCC 306
 – tęczówki 86–87, **161–162**, **223–228**
 czynnik wzrostu naczyniowy 133

D

Dalena-Fuchsa guzki 157–158
 dendryty 67
 depigmentacja siatkówki 132
 dermoid 90, 176, 194
 – rogówki 65–66
 Descemeta błona 21–22, 27–28, 64, 66
 diafanoskopia 235
 diatermia przestwardówkowa 250
diktyoma 149–151, 301
distichiasis 175
 dołek rozwojowy nerwu wzrokowego 210

Downa zespół 228–230
druży 141–143
– olbrzymie 272
– tarczy nerwu wzrokowego 213–214
dyskeratoza 175
dysplazja kości włóknista 206
– rogówki 78
– spojówki 54–55
dystrofia 16
– Avellino 75
– błony podstawnej nabłonka przedniej 74
– Fuchsa 75–77
– mikrotorbielowata Cogana 74
– plamkowata 74
– siateczkowata 74–76
– siatkówki barwnikowa 109
– śródbłonka rogówki wrodzona dziecięca 64–65
– ziarnista 74–75

E

Ealesa choroba 127
ectopia lentis 96–97
ectropion uveae 159, 161, 226
egzenteracja 251
Ehlersa-Danlosa zespół 97
elastoza 184
Elschniga perła 102
embryotoxon 80
endophthalmitis 109–110
– fakoantygennowe 98–99
– *Propionibacterium acnes* 99
enukleacja 248–249, 275–276
eozynofil 13–14
episcleritis 91
Erdheima-Chestera choroba 180
Essen klasyfikacja 273–274
Ewinga mięsak 207
ewisceracja 26
exophthalmus 193, 195

F

Fabry'ego choroba 105
fasciitis nodularis 94, **206**
Ferry'ego złogi 77
fibroblast 19–23
fibrohistiocytopoma 93–94, **206**
fibroma 206
Fleischera pierścień 72–73, 77
fleurette 147–148
Flexnera-Wintersteinera rozeta 146–147, 275

fotokoagulacja laserowa 24, 139–141, 277
fotopsja 232
fototerapia 24, 139–141, 277
Frasera zespół 180
Fuchsa dystrofia 75–77
– gruczolak 151, 255
Fusarium 68

G

galaktozemia 105
gałka oczna, badanie histopatologiczne 31–37
– – białaczka 299–300
– – przerzuty 283–292
– – wyłuszczenie 248–249, 275–276
– – zanik 29–30
– – zapalenie 109–110
– – – fakoantygennowe 98–99
garbiak rogówki 67
– tylny 93
Gardnera zespół 124–125, 241
gąbczastość 175
ghost cell 110–111, 117
– – *glaucoma* 83, 110
glaucoma, *ghost cell* 83, 110
– *melanocytic* 86
– *uveitic* 84
glejak nerwu wzrokowego 214–216
– siatkówki 148–150
glioblastoma multiforme 216
gliosis 138
gojenie ran 19–30
gradówka 177–178
granulocyt 12–14
Gravesa choroba 195–196
gruczolak ciała rzęskowego 254–255
– Fuchsa 151, 255
– wielopostaciowy 198–199
gruczoł Henlego rzekomy 47
– łojowy, rak 187–189
– łzowy 193–194
– – rak, klasyfikacja AJCC 312
– powiek 174
grudka 48–49
grzybica rogówki 68
– siatkówki 126–128
guttae 76–77
guz choristoma 175
– melanocytny 223–265
– mieszanym 198–199
– naczyńnowym 257–263
– naczyńnowym amelanotycznym 240–244

guz tęczy 228–231
 – Zimmermana 175
 guzek Busacca 158
 – Dalena-Fuchsa 157–158
 – Koeppego 158
 – Lischa 228, 231
 – satelitarny 199
 gwiazdździak siatkówki 272–273

H

haemangioblastoma 260–261
haemangioma racemosum 123, 263
haemangiopericytoma 203–204
Haemophilus influenzae 194
halo naevus 192
hamartoma 12, **46–47**
 – siatkówki 151, **255–256**
 – – astrocytarna 272–273
 hamowanie kontaktowe 19–20
hemangioma capillary 186, 204
 – *cavernosus* 203
 Henlego gruczoly rzekome 47
 Hermanskiego-Pudlaka zespół 123
Herpes 49, 125
heterochromia 267–268
 hiperkeratoza 175, 182
 hiperlizynemia 97
 hiperplazja limfoidalna reaktywna 56–57, 295–297
 hipertrofia nabłonka barwnikowego siatkówki wrodzona **124–126**, 225, 241–243
 von Hippa wrzód wewnętrzny 65–66
 von Hippa choroba 260
 – – Lindaua zespół 261
 hist-pat 31–37
 histiocyty 14–15
 HIV 125
 Hodgkina choroba 201
 Homera Wrighta rozeta 147–148, 150
 homocystynuria 96–97
hordeolum 176
 Hornera-Trantasa plamki 48
hot spot 225
 HPV (*human papilloma virus*) 52–53, 176–177
 Hudsona-Stählego złogi 77
hydrops 72–73
hyperplasia pseudomelanomatosa 255
hypHEMA 76, 85, 162
hypopyon 99

I

ICE (*indocorneal endothelial syndrome*) 81–82
 IF 17–18
 immunohistochemia 39–40
 immunoterapia 250
index feature 17–18
 IOL (*intraocular lens*) 105–106
iridodialysis 26–27, 84, 86
iritis chronica 100–101
 IRMA (*intraretinal microvascular abnormalities*) 135–136
 irydodializa 26–27, 84, 86

J

jagodówka, chłoniak 171, **295–297**
 – czerniak **163–167**, 226, **232–254**
 – – klasyfikacja AJCC 309–310
 – gojenie ran 23–24
 – kostniak **169–170**, 225, **244**
 – naczyniak 257–260
 – neowaskularyzacja 143–144, 160–161
 – nowotwory 161–170
 – odłączenie 243–244
 – pęknięcie 28
 – szczelina 97, **156**
 – uraz 170–171
 – USG 236–238, 257–258
 – zapalenie 109, **156–159**
 – – ogniskowe ziarninujące 28–29
 – znamię 163, 240
 – – barwnikowe 224–226
 – zwyrodnienie 159–161
 jaskra fakalityczna 83–84, 98–99
 – hemolityczna 84
 – melanomalicyczna 167
 – pierwotna otwartego kąta 80
 – wtórna 82–87
 jądro soczewki 103–105
 jęczmień 176

K

kamienie brukowe 47–48
 kanał Schlemma 79–80
 katarakta 100–105
 – chirurgia 70
 – pourazowa 26–27
 – różyczkowa 97–98
 Kaysera-Fleischera pierścień 77
 kąta komory przedniej 79
 – przesączania, recesja pourazowa 25–26
 keratektomia fotorefrakcyjna 21

keratoacanthoma 181, 183
keratoconus posterior 65–66
 keratopatia labradorska 70–71
 – pęcherzowa 70, 72, 75–76
 – taśmowata 69–70
 – wirowata 73
 keratoplastyka drążąca 21, 75
keratosis solaris 181–184
 keratoza mieszkowa odwrócona 181–182
 ketchup pomidorowy 169, 257
 kępki żółte 178–179
 kiła wrodzona 68–69
 kiść winogron 262
 klasyfikacja AJCC nowotworów gałki
 ocznej 305–313
 – Callendera 164–165
 – Essen 273–274
 – Reese’a-Ellswortha 272–273
 kłębki waty 132, 137–138, 140
 kokcydiodiomikoza 176, 211
koloboma naczyniówki 97, **156**
 – nerwu wzrokowego 211
 komora przednia 79–87
 komórka, cień 110–111, 117
 – kostna 144
 – Langhansa 14–15
 – olbrzymia typu „około ciała obcego”
 14–15
 – pęcherzowa 101
 – plazmatyczna 15–16
 – Toutona 14–15
 – Wedla 101
 – wrzecionowata 165
 kostniak 206–207
 – naczyniówki **169–170**, 225, **244**
 kostniakomięsak 149, 207
 krioterapia 24, 250, 277
 Krukenberga wrzeciono 76–77, 85, 87
 krwistek 76, 85, 162
 krwotok, ciało szkliste 110–112
 – siatkówka 134–135
 – wypierający 26
 kuleczka hemoglobiny 111
 – kwasochłonna 103

L

lamina fusca 90
 Langhansa komórka 14–15
 laseroterapia 24, 139–141, 277
 LASIK 21
 Lebera tętniak prosówkowy 123–124
leiomyoma 170, **205**, 228, 301
leiomyosarcoma 205

lentigo maligna 181, 191
 Lesera-Trélata objaw 181
leukocoria 125, 267–269
 limfocyty 14–15
 linia Schwalbego 80–81
lipogranuloma 178
 Lischa guzki 228, 231
lymphangioma 203

Ł

łuszczyca 70–71

M

makrofag 14
 malformacja tętniczo-żylna 263
 MALT 201
 małowocze 91, 108, 271
map-dot-fingerprint dystrophy 73–74
 Marfana zespół 96–97
 martwica rogówki 67
 – siatkówki ostra 109, **125–126**
 Massona trichrom 74–75
 mastocyt 14
medulloepithelioma 149–151, 301
megalocornea 97
 melanina, ziarnistości 124–126
melanocytic glaucoma 86
melanocytoma 93, **163**, 225–**226**, **241**,
243
 – nerwu wzrokowego 214–215
melanoma 60–61, 86–87, **161–167**,
191–192, 223–224, **226–228**, **232–254**
 melanocytoza 59–60, 227–228
meningoma 216–217
 metoda Mohsa 186
microphthalmos 91, 108, 271
 miedź, złogi 77
 mięczak zakaźny 177–178
 mięsak Ewinga 207
 – komórek siateczki 116–117
 – oczodołu, klasyfikacja AJCC 313
 – prążkowanokomórkowy 204–205
 mięsień rzęskowy, budowa 154
 – – oderwanie 25–26
 – zwieracz tęczówki, pęknięcie 26–27
 mięśniak gładkokomórkowy 170, **205**,
 228, 301
 Mikrosporydia 51
 mikrotętniak 135–136
 mitomycyna 55
 Mittendorfa plamka 109
 MLN 165
 Mohsa metoda 186

molluscum contagiosum 177–178
 monocyt 14
Moraxella lacunata 50
morgagnian globules 103–104
 Morgagniego zaćma 103–104
Mucor 195
mucormycosis 195, 211
mushroom-shaped 164, 167–168
Mycobacterium 69

N

nabłonek barwnikowy siatkówki 119–151
 – soczewki 95
 nabłoniak rdzeniowy 149–151, 301
 naciek białaczkowy gałki ocznej 299–300
 – – tęczęwki 228, 231
 – pagetoidalny 187–188
 – podsiatkówkowy 117
 naczynia wartownicze 164, 233
 naczyniak groniasty 123, 263
 – jamisty 203
 – krwionośny 47, **169**, 203–204
 – – włosniczki 186, 204
 – limfatyczny 203
 – naczyniówki 257–260
 – siatkówki 123, 260–263
 naczyniakowatość mózgowo-twarzowa 169
 naczyniówka, chłoniak 171, 295–297
 – czerniak **163–167**, 226, **232–254**
 – – klasyfikacja AJCC 309–310
 – gojenie ran 23–24
 – kostniak **169–170**, 225, **244**
 – naczyniak 257–260
 – neowaskularyzacja 143–144, 160–161
 – nowotwory 161–170
 – odłączenie 243–244
 – pęknięcie 28
 – szczelina 97, **156**
 – uraz 170–171
 – USG 236–238, 257–258
 – zapalenie 109, **156–159**
 – – ogniskowe ziarninujące 28–29
 – znamię 163, 240
 – – barwnikowe 224–226
 – zwyrodnienie 159–161
 nadtwardówka 89
 – nowotwór 93–94
 – zapalenie 91
naevus 58–61, 161, 163, **187–192**, 223–226, 240
 – *magnocellular* 93, **163**, 214–215, 225–226, **241**, **243**

nakrapianie zasadochłonne 71
nanophthalmos 91
 neowaskularyzacja naczyniówkowa 143–144, 160–161
 – podsiatkówkowa 169–170
 – siatkówkowa 135–136, 141, 143
 – tęczęwki 146–147, **159–160**, 234
 nerw Axenfelda 90
 – wzrokowy, astrocytoma 215
 – – blizna glejowa 211
 – – budowa 209–210
 – – dołek rozwojowy 210
 – – druzy 213–214
 – – glejak 214–216
 – – *melanocytoma* 214–215
 – – oponiak 216–217
 – – szczelina 211
 – – zanik 212–213
 nerwiak osłonkowy 170, **207–208**, 301
 nerwiakowłóknik 170, **207**
 nerwiakowłóknikowatość 207, 213, 228, 231
neurilemmoma 170, **207–208**, 301
neurofibroma 170, **207**, 301
 neurofibromatoza 207, 213, 228, 231
 neutrofil 13
 niebo rozgwieżdżone 236
 niedokrwienie siatkówki 130–141
 niedrożność żyły środkowej siatkówki 136–139
 nieprawidłowości drobnonaczyniowe śródsiatkówkowe **135–136**, 140
non-Hodgkin lymphoma 201, 293
 nowotwór 16–18
 – błony naczyniowej 161–170
 – ciała rzęskowego 163–167
 – – szklistego 116–117
 – klasyfikacja AJCC 305–313
 – naczyniówki 163–167
 – nadtwardówki 93–94
 – oczodołu 198–208
 – powiek 182–192
 – rogówki 78
 – siatkówki 144–151
 – spojówki 52–61
 – tęczęwki 161–162
 – twardówki 93–94

O

objaw białej źrenicy 125, 267–269
 – kapiącej świecy 159
 – Lesera-Trélate 181
 oblak 199–200

- obłoniak 203–204
 obraz kutego brązu 77
 obrzęk Berlina 29
 – plamki 137
 – – torbielowaty 121
 – rogówki 64–65
 – siatkówki 134
 obwódka soczewki 95–96
 oczodół, amyloidoza 197–198
 – budowa 193–194
 – gojenie ran 25
 – mięsak, klasyfikacja AJCC 313
 – nowotwory 198–208
 – wypatroszenie 251
 – zapalenie 194–197
 oderwanie mięśnia rzęskowego 25–26
 – siatkówki od rąbka 27
 odłączenie ciała szklстого 110, 112
 – – – tylne 113–114
 – naczyniówki 243–244
 odpryskowiak 12, **46–47**
 – twardówki 90
 odwarstwienie ciała szklстого 110, 112
 – – – tylne 113–114
 – siatkówki 169, 234
 – – przedarciove 114–115, 130
 – – trakcyjne 141
 – – wysiękowe 125
 oftalmopatia tarczycowa 195–196
 oko współczulne 156
 oksycefalia 97
ophthalmia simpatica 156–158
 oponiak nerwu wzrokowego 216–217
 opryszczka rogówki 67–68
orbital myositis 196
 orbitopatia tarczycowa 195–196
 osady rogówkowe sadłowate 157
osteoma 206–207
osteosarcoma 149, 207
 otwory plamki 115–116
 Oty znamię 224
- P**
 PAM (*primary acquired melanosis*) 59–60
papillomatosis 175
papillophlebitis 137–139
 parakeratoza 175, 184
 Parinauda zespół oczno-węzłowy 51
pars planitis 109–110
 patologia molekularna 41–42
 PCR 41–42
 perforacja rogówki 67
periphlebitis 158–159
 perła Elschniga 102
 Petersa anomalia 97
 pęknięcie błony Brucha 27
 – – Descemeta 27–28
 – – naczyniowej 28, 170
 – mięśnia zwieracza tęczówki 26–27
 – naczyniówki 28, 170
 – tęczówki podstawy 26–27, 84, 86
 pętla naczyniowa okołotarczowa 109
PHPV (persistent hyperplastic primary vitreous) 108, 271
phthisis bulbi 29–30
 piegi 189
 – tęczówki 228, 230
 pierścień Fleischera 72–73, 77
 – Kaysera-Fleischera pierścień 77
 – Soemmerringa 102
 – Vossiusa 26
pinealoblastoma 275
 plama łososiowa 57
 – soczewicowata 181, 191
 plamka 121–122
 – biała 100
 – Brushfielda 228–230
 – Hornera-Trantasa 48
 – Mittendorfa 109
 – obrzęk 137
 – – torbielowaty 121
 – otwory 115–116
 – zwyrodnienie związane z wiekiem **141–144**, 161, 225, 240–241
 plazmocyty 15–16
 płytka demielinizacyjna 211
 – kolagenowa siatkówki 24
 podwichnięcie soczewki 96
 polineuropatia rodzinna amyloidowa 112–113
 powieka, budowa 173–175
 – czerniak 191–192
 – gojenie ran 25
 – nowotwory 182–192
 – rak, klasyfikacja AJCC 311
 – zwyrodnienie 178–180
 prealbumina 112
PRK (photorefractive keratectomy) 21
 proliferacja tkanki limfatycznej 170
 – włóknisto-naczyniowa 135–136, 141
Propionibacterium acnes endophthalmitis 99
protusio 193
 przemieszczenie soczewki 96–97
 przerost nabłonka barwnikowego siatkówki wrodzony **124–126**, 225, 241–243

przerzuty do gałki ocznej 283–292
 przyleganie siatkówkowo-szklistkowe
 107

pseudoeksfoliacja 82–83, 100

pseudohypopyon 268, 270

pseudomelanoma 239–240

Pseudomonas aeruginosa 67

PVD (*posterior vitreous detachment*)
 113–114

PVR (*proliferative vitreoretinopathy*)
 27–28, 114–115

R

radioterapia, czerniak 249–250

– siatkówczak płodowy 277–279

rak gruczołu łojowego 187–189

– – łzowego, klasyfikacja AJCC 312

– kolczystokomórkowy 182–185

– podstawnokomórkowy 184–186

– powiek, klasyfikacja AJCC 311

– spojówki, klasyfikacja AJCC 305

– – płaskonabłonkowy 55–56

– – przedinwazyjny 55

rana, gojenie 19–30

rąbek rogówki, gojenie ran 22–23

reactive lymphoid hyperplasia 56–57,
 295–297

recesja kąta przesączania pourazowa
 25–26, 84–85

Recklinghausena choroba 207

Reese'a-Ellswortha klasyfikacja 272–273

reflektor we mgle 294

Reitera zespół 92

reticulohistiocytoza 93

retinitis pigmentosa 109, 144

retinoblastoma **144–150**, 229, 231,
265–281

– klasyfikacja AJCC 307–308

retinochoroidopatia *birdshot* 127

retinocytoma 148–150, 274–275

retinoma 148–150

retinopatia cukrzycowa 139–140

– wcześniaków 140–141

– związana z rakiem 127

rhabdomyosarcoma 204–205

Rhinosporidium seeberi 49

Riegera anomalia 81

ring melanoma 162, 164, 167, 233

rogowacenie ciemne 181

– przedrakowe 181–184

– słoneczne 181–184

rogowiak kolczystokomórkowy 181, 183

rogówka, anatomia 63–64

– bliznowacenie 69

– *carcinoma in situ* 78

– dermoid 65–66

– dysplazja 78

– dystrofia 73–76

– – śródbłonna wrodzona dziedziczna
 64–65

– garbiak wrodzony 67

– gojenie ran 19–23

– kiła 68–69

– martwica 67

– nowotwory 78

– obrzęk 64–65

– olbrzymia 97

– opryszczka 67–68

– osady sadłowate 157

– perforacja 67

– rąbek, gojenie ran 22–23

– *sclerocornea* 66

– skórzak 65–66

– stożek 72–73

– – tylny 65–66

– wodniak 72–73

– zapalenie 67–69

– złogi 74–75

– zwyrodnienie 69–73

ROP (*retinopathy of prematurity*) 140–141
 ropostek 99

Rosenthala włókna 215

rozerwanie torebki soczewki 26–27

rozeta Flexnera-Wintersteinera 146–148,
 275

– Homera Wrighta 147–148, 150

rozrost gleju 138

– limfoidalny reaktywny 170

rozwarstwienie siatkówki zwyrod-
 nieniowe 129

rozwodnienie ciała szklistego 110

róg skóry 181–182

różnobarwność tęczęwek 267–268

różyczka 97–98

RPCD (*reticular peripheral cystoid dege-
 neration*) 128, 130

RPE (*retinal pigment epithelium*) 119–151

rubeosis iridis 146–147, **159–160**, 234

Russela ciało 15–16, 56–57

rzęsy, wzrost nieprawidłowy 175

RZS 91

S

sarkoidoza 51, 109–110, 128, **158–159**

– nerwu wzrokowego 212

Schaumanna ciało 159

- Schlemma kanał 79–80
 Schnabela atrofia nerwu wzrokowego
 212–213
 Schwalbego linia 80–81
Schwannoma 170, **207–208**, 301
scleritis 91–93
sclerocornea 66, 80
scleromalacia perforans 92
sclerosing dacryoadenitis 196
 – *orbititis* 196–197
sclerosis multiplex 211
sclopetaria 28
 ser szwajcarski 200
 siatkówczak **144–150**, 229, 231, **265–281**
 – – klasyfikacja AJCC 307–308
 siatkówka, blizna glejowa 24
 – budowa 120–121
 – depigmentacja 132
 – dystrofia barwnikowa 109
 – glejak 148–150
 – gojenie ran 24
 – *hamartoma* 151, **255–256**
 – – astrocytarna 272–273
 – krwotok 134–135
 – martwica ostra 109, **125–126**
 – nabłonek barwnikowy 119–151
 – naczyniak 123, **260–263**
 – niedokrwienie 130–141
 – neowaskularyzacja 135–136, 141, 143
 – nowotwory 144–151
 – obrzęk 134
 – oderwanie od rąbka 27
 – odwarstwienie 169, 234
 – – przedarciove 113–114, 130
 – – trakcyjne 141
 – – wysiękowe 125
 – płytka kolagenowa 24
 – rozwarstwienie zwyrodnieniowe 129
 – wstrząśnienie 29
 – wylew 138
 – wysięki twarde 134
 – zanik 132–133, 140
 – zapalenie 125–128
 – zawał 132
 – złogi lipidów 134
 – zwyrodnienie 128–144
siderosis 101
 skóra leoparda 286
 skórzak 45–46
 – rogówki 65–66
 skórzakotłuszczak 45–46
 skrawki mrożone 43
 skrzydlik 51–53
- SLE 91
 soczewka 95–106
 – gojenie ran 24
 – kontaktowa 68
 – podwichnięcie 96
 – rozerwanie torebki 26–27
 – wewnątrzgałkowa 105–106
 Soemmerringa pierścień 102
 Spitzza znamię 190
 spojówka, brodawczak 52–54
 – chłoniak 57–58
 – *choristoma* 12, **45–46**
 – czerniak 60–61
 – – klasyfikacja AJCC 306
 – dysplazja 54–55
 – *hamartoma* 46–47
 – hiperplazja limfoidalna 56–57
 – nowotwory 52–61
 – rak, klasyfikacja AJCC 305
 – – płaskonabłonkowy 55–56
 – torbiel 48
 – zapalenie 47–51
 – zmiany melanocytarne 58–61
 – zwyrodnienie 51–53
spongiosis 175
Staphylococcus aureus 67, 176, 194
 starzenie się ciała szklстого 110
 Stokera złogi 77
 stożek rogówki 72–73
 – – tylny 65–66
 – soczewki 100
Streptococcus pneumoniae 67, 177
stippling 71
storiform pattern 94
 struktura kwiatopodobna 147–148
 Sturge’a-Webera zespół 169, 257
 stwardnienie rozsiane 211
syneresis 110, 112
 szczelina naczyniówki 97, **156**
 – nerwu wzrokowego 211
 szyszyniak płodowy 275
- Ś**
 ślady niedźwiedzia 241, 243
- T**
 tarcza nerwu wzrokowego, druzy 213–214
 tarczka 174
 technika skrawków mrożonych 43
teratoma 12–13
 termoterapia przezżreniczna 250
 tęczówka, białaczka 228, 231
 – brak 97, **155**

tęczówka, budowa 153–154
 – czerniak 86–87, **161–162**, **223–228**
 – gojenie ran 23–24
 – guzy 228–231
 – neowaskularyzacja 146–147, **159–160**, 234
 – nowotwory 161–162
 – pęknięcie podstawy 26–27, 84, 86
 – piegi 228, 230
 – różnobarwność 267–268
 – rubeoza 146–147, **159–160**, 234
 – torbiel 229–230
 – zanik postępujący 81
 – zapalenie przewlekłe 100–101
 – zespół znamion 81, 229
 – znamię 161
 – – barwnikowe 223–224
 tętniak prosówkowy Lebera 123–124
 tkanka włóknisto-naczyniowa 24
 tłuszczyk 51–53
 toczeń rumieniowaty układowy 91
 toksokaroza 109, 271
 toksoplazmoza 109, **127**, **129**
 torbiel ciała szklistego 109
 – dermoidalna 90, 176, 194
 – skórzasta 90
 – spojówki 48
 – tęczówki 229–230
 Toutona komórka 14–15
 TPCD (*typical peripheral cystoid degeneration*) 128, 130
trabeculum 25–26
 transiluminacja 235
 transtyretyna 112
 Treachera Collinsa zespół 180
 trichrom Massona 74–75
 TTT (*transpupillary thermotherapy*) 250
tumor mixtus 198–199
 twardówka 89–94
 – gojenie ran 22

U

unaczynienie płodowe przetrwałe 108, 271
 uraz gałki ocznej 83–85
 – naczyniówki 170–171
 – soczewki 98
 USG naczyniówki, czerniak 236–238
 – – naczyniak 257–258
 utkanie beleczkowe 79–80
 – – materiał patologiczny 82
uveal effusion 91
uveitic glaucoma 84

uveitis 109
 – tylne 116

V

Vogta-Koyanagiego-Harady zespół **158**, 160
 Vossiusa pierścień 26

W

wapń, złogi 70
 wątroba wirusowa 126
 Wedla komórka 101
 Wegenera ziarniniak 92
 Weilla-Marchesaniego zespół 97
 wełna rozczesana 208
 wirus brodawczaka 52–53
 witreoretinopatia proliferacyjna 27–28, **114–116**
 włókna rdzenne 123–124
 – Rosenthala 215
 – soczewki 95–96
 włókniak 206
 włókniakerwiak 170, **207**, 301
 wodniak rogówki 72–73
 wrzeciono Krukenberga 76–77, 85, 87
 wrzód drążący 185–186
 – von Hippela wewnętrzny 65–66
 wstrząśnienie siatkówki 29
 Wyburna-Masona zespół 123, 263
 wylew siatkówkowy 138
 wyłuszczenie gałki ocznej 248–249, 275–276
 wypatroszenie oczodołu 251
 wysięki twarde 134
 wytrzeszcz gałki ocznej 193, 195, 268, 270
 wywiniecie listka barwnikowego tęczówki 159, 161, 226

X

xanthelasma 178–179
xanthogranuloma juvenile 230

Z

zaćma 100–105
 – chirurgia 70
 – pourazowa 26–27
 – różyczkowa 97–98
 zadrażnienia rzęskowe 234
 zagełszczenia ciała szklistego 111
 zanik gałki ocznej 29–30
 – nerwu wzrokowego 212–213
 – siatkówki 132–133, 140

- tęczówki postępujący 81
- zapalenie 12–15
- błony naczyniowej 109, **156–159**
- – ogniskowe ziarninujące 28–29
- ciała szklistego 109–110
- gałki ocznej 98–99, 109–110
- jagodówki 109
- mięśni oczodołu 196
- naczyniówki 109
- – ogniskowe ziarninujące 28–29
- nadtwardówki 91
- oczodołu 194–197
- okołożylne 158–159
- powięzi guzkowe 94
- rogówki 67–69
- siatkówki 125–128
- soczewki 98–99
- spojówek 47–51
- stawów reumatoidalne 91
- tęczówki przewlekłe 100–101
- tętnic guzkowe 91
- – olbrzymiokomórkowe 211–212
- tkanek miękkich oczodołu przedprze-
grodowe 176–177
- twardówki 91–93
- współczulne 156–158
- zawał siatkówki 132
- zespół Axenfelda-Riegera 80–81
- Carneya 180
- Chandlera 81
- Chédiaka-Higashiego 123
- Cogana-Reese’a 81, 229
- Downa 228–230
- Ehlersa-Danlosa 97
- Frasera 180
- Gardnera 124–125, 241
- Hermanskiego-Pudlaka 123
- von Hippa-Lindaua 261
- Marfana 96–97
- maskujący 269–270, 293
- oczno-węzłowy Parinauda 51
- pseudoeksfoliacji 82–83, 100
- Reitera 92
- rozproszenia barwnika 76–77, 84–87
- rzekomego złuszczenia 82–83
- Sturge’a-Webera 169, 257
- śródbłonkowy tęczówkowo-rogówkowy
81–82
- Treachera Collinsa 180
- Vogta-Koyanagię-Harady **158**, 160
- Weilla-Marchesanię 97
- Wyburna-Masona 123, 263
- zapalenia oczodołu 196–197
- złuszczenia 82–83, 100
- znamion tęczówki 81, 229
- zeszklwienie ciała rzęskowego 160
zez 268–269
- ziarniniak 14–15, 51
- Wegenera 92
- ziarnistości melaniny 124–126
- Zimmermana guz 175
- złogi amyloidu 75
- barwnika 76–78
- lipidów 134
- miedzi 77
- starcze 93
- wapnia 70, 93
- żelaza 77–78
- zmiany drzewkowate 67
- melanocytarne spojówki 58–61
- znamię barwnikowe 187–192
- – błony naczyniowej 224–226
- – tęczówki 223–224
- brzeżne 188–189
- całujące się 188–189
- dysplastyczne 190–191
- melanocytarne 188
- naczyniówki 163, 240
- – barwnikowe 224–226
- olbrzymiokomórkowe 93, **163**,
214–215, 225–**226**, **241**, **243**
- Oty 224
- skórne 189–190
- Spitza 190
- spojówki melanocytarne 58–61
- tęczówki 161
- – barwnikowe 223–224
- złożone 189–190
- zonal granuloma* 98
- zrąb twardówki 89–90
- zwichnięcie soczewki 96
- zwyrodnienie 15–16
- błony naczyniowej 159–161
- ciała szklistego 110–116
- drobnotorbielowate 128, 130, 163
- elastynowe 52–53
- korowe 102–103
- kraciaste 114, **129–131**
- kuliste 70–71
- naczyniówki 159–161
- naczyniówkowo-siatkówkowe 144
- plamki związane z wiekiem **141–144**,
161, 225, 240–241
- powiek 178–180
- rogówki 69–73
- siatkówki 128–144

zwyrodnienie soczewki 100–105
– spojówki 51–53
– twardówki 93–94
– typu kamieni brukowych 130, 132
– wodniczkowe 72
zygomycosis 195

Ż
żrenica biała 125, 267–269

Ż
żelazica 101
żelazo, złogi 77–78
żółtak młodzieńczy 230